
OBSAH

Předmluva k českému vydání	19
Úvod: „Kontextová fundamentální teologie“	20
1. „Kontextová“	20
2. Program	21
3. Eliptické pole napětí	23
4. Reflektující tázání	25
5. K lokalizaci díla	29
6. Ke struktuře knihy	31
7. K novému vydání	33
Kontextová fundamentální teologie v grafickém znázornění	34

DÍL I

TEOLOGIE A JEJÍ KONTEXT

Kapitola 1

NÁROK KŘESŤANSTVÍ

1. „Teologie“ jako řeč o Bohu	37
2. „Teologie“ jako křesťanská řeč o Bohu	40
3. Specifičnost křesťanství	42
4. „Základní věta“ dnešní teologie	45
5. Od řeči Boha k řeči o Bohu	47

Kapitola 2

NÁROK PROTI ODPORU

1. Křesťanství a jiná náboženství	50
a) Odpor proti absolutnímu nároku křesťanství	51
b) Odpor jiných náboženství	52
Židovství (52) – Islám (52) – Hinduismus (53) – Buddhismus (55)	
2. Křesťanství a ateismus	57
a) Text o ateismu v pastorální konstituci	
„Gaudium et spes“	57

b) Odpor člověka proti Bohu	59
L. Feuerbach (60) – K. Marx (61) – S. Freud (62)	
– F. Nietzsche (63)	
3. Rozdělené křesťanstvo	66

Kapitola 3
NÁROK V KONTEXTU

1. Text v kontextu	69
2. Kontext lidství	70
a) Základní skutečnosti	70
b) Kontingence	71
3. Kontext dějin a světa	73
a) Dějiny a historie	73
b) Příroda a kultura	74
c) Mnoho kultur a jeden svět	76
Mnoho kultur (77) – Světová civilizace (79)	
– Jeden svět (80)	
4. Kontext nároku křesťanství	81

Kapitola 4
TEOLOGIE V KONTEXTU

1. Teologie, filosofie a věda	83
a) Teologie a filosofie	85
b) Teologie a věda	88
2. Tři situace rozhovoru	92
a) Proti odporu: apologetika	92
b) Proti neporozumění: hermeneutika	94
c) Proti nepozornosti: dialogika	98
Dialog a misie (101) – Komunikace jako solidarita (101)	

Kapitola 5
FUNDAMENTÁLNÍ TEOLOGIE

1. Historická ohlédnutí	103
a) Apologetika	104
b) Úvod	106

cc) Kněz	463
d) Znovu společenství víry	466
aa) K ambivalenci viditelnosti a neviditelnosti.....	466
bb) Duch a instituce	468
Instituce (469) – Religiozita a církevnost (470)	
– Svoboda a právo (471)	
cc) Úřad a charizma	473
Úřad jako diakonie a charizma (474) – Struktura	
úřadů (476) – Základní ekumenický	
problém (479) – Episkopát a primát (481)	

Kapitola 4 CÍRKEV A SVĚT

1. Církev a synagoga.....	489
a) Nevypovězená smlouva.....	489
b) Dialog s těmi, kdo přežili	492
2. Církev a jiná náboženství.....	494
a) Dialog jako respekt před cizí subjektivostí	495
b) Ke vzájemnému hodnocení náboženství	497
c) Spása pro všechny	498
aa) Exkluzivismus	498
„Extra Ecclesiam nulla salus“ (498) – „Extra	
Christum nulla salus (499)	
bb) Inkluzivismus	500
„Votum Ecclesiae“ (500) – „Anonymní křesťanství“ (501)	
cc) Pluralismus.....	503
Filosofické předpoklady (504) – Trvající christologická	
otázka (505)	
3. Církev a moderní svět	506
a) Život a přežití	506
b) Spravedlnost a mír.....	507
c) Svoboda a naplňování smyslu	510

dd) Autorita a konsenzus.....	589
b) K autoritě Božího lidu	590
aa) Boží lid jako subjekt	590
bb) „Sensus fidei“ – „consensus fidelium“	592
c) Učitelství úřad církve	594
aa) K dějinám problému	595
Identita (595) – Instance pravdy (595) – Závaznost (596)	
bb) K nauce 2. vatikánského koncilu	597
Neomylnost církve (598) – Kolegium biskupů (599)	
– Neomylný učitelský úřad (600) – Učitelství úřad	
pod Božím slovem (605)	
cc) Teologie a učitelský úřad	606
Napjatá situace teologů (606) – Delegační model (607)	
– Kooperační model (608) – Naděje teologů (610)	

Kapitola 4 „NA TVÉ SLOVO“

1. „Tvé slovo“	614
2. Sázka: Všechno, nebo nic	615
3. „Vyprávět příběhy“	616
4. „Prorocká odpověď“	616
5. „Zůstávat ve Slově“	617
6. „Ti, kteří jsou na cestě“	618
7. „Skrýti v bezpečí uprostřed nesmyslnosti světa“	620
8. „Ty snímáš vinu“	620
9. „Ty“	624
Literatura	626
Seznam zkratk	657

c) Fundament a princip.....	107
d) Průběžná bilance.....	109
2. Kontextová fundamentální teologie: perspektiva a obor.....	110

Díl II

ZÁKLAD: „BŮH MLUVÍ“

Kapitola 1

BŮH – SLOVO

1. Slovo „Bůh“	117
2. Bůh Ježíše z Nazareta	120
a) Bůh otců	121
Bůh Stvořitel (121) – Bůh otců (121) – Pojmenování Boha (122)	
b) Jahve, Bůh Ježíšův	124
aa) „Říkejte: Otče!“ (Lk 11,2)	125
bb) „Dříve než se Abrahám narodil, já jsem“ (Jan 8,58).....	126
3. „Boží slovo“	128
a) Starozákonní důrazy	129
Noetická složka (130) – Dynamická složka (130) – Slovo Stvořitele (130) – Slovo smlouvy (131) – Slovo proroků (132)	
b) Ježíš Kristus jako Boží Logos	133
4. Boží obraz a zákaz zobrazování	134
a) Boží obraz.....	135
Ve Starém zákoně (135) – V Novém zákoně (135)	
b) Zákaz zobrazování.....	137

Kapitola 2

DNEŠNÍ KONTEXT OTÁZKY PO BOHU

1. Otázka po Bohu.....	140
2. Náboženství.....	141
Chápání náboženství (142) – Formy víry v Boha (143)	
3. Bůh ve světových náboženstvích.....	145
Islám (145) – Hinduismus (147) – Buddhismus (149)	

4. Absence Boha	150
a) Analytický agnosticismus.....	152
b) Aporeticko-enigmatický agnosticismus	155
5. Popírání Boha.....	156
a) Argumentační popírání Boha	156
aa) Ve jménu přírody	158
bb) Ve jménu člověka	158
cc) Teologický motiv	160
b) Praktické popírání Boha	162

Kapitola 3 PŘÍSTUPY K BOHU

1. „Cesty“ k Bohu	164
2. „Promýšlení“ Boha	166
a) Anselm z Canterbury: „Aliquid quo maius cogitari nequit“	166
b) Tomáš Akvinský: „Quinque viae“	168
3. „Dokazování“ Boha	171
a) Descartes: Protože existuji já, existuje i Bůh.....	171
b) Pascal: „Bůh Ježíše Krista“	173
4. „Zakoušení“ Boha	175
a) Transcendentálněteologický přístup	176
aa) „Transcendentální“	176
bb) Transcendentální zkušenost Boha.....	177
b) Dějinněteologický přístup	182
aa) „Zkušenost“	183
bb) Historická zkušenost s Bohem.....	187
Dvě základní zkušenosti (188) – Otázka smyslu (189)	
cc) Exkurs: Poslední odůvodnění a otázka smyslu	192
c) Znamení.....	193
aa) Židovský národ: „Znamení pro národy“	193
Záhada (194) – Identita (194) – Vzpomínka na Boha (195) – Zaslíbení (196)	
bb) „Znamení a zázraky“	197
K biblickému chápání (198) – Aporetika (199)	
– Proces objevování (201) – Dnešní východiska (205)	

Kapitola 4
BOŽÍ ZJEVENÍ

1. „Zjevení“	207
a) Předběžná úvaha	207
b) Zjevení a estetika	209
c) Zjevení a apokalyptika	211
d) Zjevení a osvícenství	214
e) Zjevení a různá zjevení	217
2. „Zjevení“ v „Dei Verbum“, 1. kapitola	221
a) Zjevení jako setkání Boha a člověka	222
Text (222) – Setkání a sdělení (222) – Slova a činy (223)	
b) Zjevení jako dějiny spásné Boží náklonnosti	224
Text (224) – Zjevení a spása (224) – Zjevení	
a stvoření (225) – Konkrétní dějiny (226) – Zvláštní	
dějiny spásy (227)	
c) Zjevení jako sebesdělení Boha v Ježíši Kristu	228
Text (228) – Zjevující Bůh (229) – Ježíš Kristus,	
Zjevitel a Zjevení (229)	

Díl III
CESTA: „SKRZE KRISTA, NAŠEHO PÁNA“

Kapitola 1
JEŽÍŠ KRISTUS PROSTŘEDNÍK

1. Liturgická struktura modlitby	233
2. Biblický základ	235
3. Nauka církve	238
4. Nárok křesťanství na absolutnost	240
a) Ke vzniku problému	240
aa) Hegel: „Absolutní náboženství“	241
bb) Troeltsch: „Absolutnost křesťanství“	242
b) „Absolutní“	245
c) Absolutnost v křesťanském pojetí	247

Kapitola 2

DNEŠNÍ KONTEXT OTÁZKY PO JEŽÍŠOVI

1. Otázka po Ježíšovi	250
a) Stanoviska.....	251
Christologie shora (251) – zdola (251) – zevnitř (253)	
– zvenčí (253)	
b) Postoj	254
2. Zájem o Ježíše mimo křesťanství.....	256
a) Ježíš filosofů.....	257
aa) Jaspers: Směrodatný člověk.....	257
bb) Bloch: Syn člověka	259
cc) Machovec: „Ježíš pro ateisty“	261
dd) Kolakowski: Na straně bláznů?	262
b) Ježíš Židů.....	264
aa) Buber: Velký bratr.....	264
bb) Ben-Chorin: „Bratr Ježíš“	266
cc) Lapid: „Nezařaditelnost“	268
c) Ježíš ve světových náboženstvích	270
aa) Ježíš v Koránu.....	271
Texty (271) – Mekkánská christologie (271)	
– Medinská christologie (272)	
bb) Ježíš hindů.....	275
Historický Ježíš (275) – Prostředník (276) – Rezonance (280)	
cc) Ježíš a Buddha	282

Kapitola 3

PŘÍSTUPY K JEŽÍŠI KRISTU

1. Velikonoční perspektiva.....	286
2. Otázka po Ježíšově životě.....	291
a) Ztroskotaná?	291
b) Nutná?	293
c) Možná?	295
d) Chronologický dobově dějinný rámec	297
aa) Ke vzniku a chronologii biblických pramenů	
o Ježíšovi.....	297
bb) K chronologii Ježíšova života.....	299

cc) K Ježíšovu prostředí.....	300
Saduceové (301) – Farizeové (301) – Zélóti (301)	
– Esejci (301)	
3. Momenty Ježíšova života.....	302
a) Ježíšova zvěst o Božím království	302
b) Ježíšova moc.....	306
aa) Ježíšovy činy.....	307
„Ipsissima facta“ (307) – Ježíšovy činy	
eschatologicky (309) – soteriologicky (309)	
– christologicky (310)	
bb) Ježíš a Zákon.....	311
Názory (312) – Odmítnutí Zákona? (313)	
– Zpřísnění Zákona? (314)	
cc) Ježíšův vztah k Bohu	315
„Abba“ (316) – Soud a odpuštění (316) – „Syn“ (317)	
c) Ježíš a jeho smrt	319
aa) Ježíšovo očekávání smrti	320
bb) Ježíšovo chápání smrti	322
4. Vzkříšení Ježíše.....	326
a) Spory o velikonoční víru.....	328
aa) Fáze 1.1: Bultmann: Kříž jako událost spásy	329
bb) Fáze 1.2: Marxsen: Ježíšova „věc“.....	332
cc) Fáze 2: Rekonstrukce.....	334
dd) Fáze 3: „Zmrtvýchvstání“ s otazníky	336
Lüdemannův pokus (336) – Verweyen	
a velikonoční víra (338)	
b) Hermeneutická otázka	340
c) Biblické přístupy	343
aa) Stav textů	343
bb) Formule vyznání	343
„Vzkříšení z mrtvých“ (344) – „Vyvýšení“ (345)	
– Výsostné tituly (346)	
cc) Nejstarší svědectví	347
1 Kor 15,3b-8 (347) – „Zjevení“ (349)	
dd) Tradice vyprávění	350
Prázdny hrob (350) – Kristova zjevení (353)	

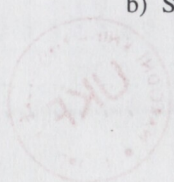
Kapitola 4
NÁSLEDOVÁNÍ KRISTA

1. Účednictví před Velikonocemi.....	356
a) Povolání.....	356
b) Obrácení	357
c) Poslání	358
2. Účednictví po Velikonocích.....	360
a) Solidarita a následování	360
b) Shromáždění, vyslání a dosvědčování	361

Díl IV
MÍSTO: „VE SPOLEČENSTVÍ CÍRKVE“

Kapitola 1
VÍRA A SPOLEČENSTVÍ VÍRY

1. Víra.....	367
a) Starý zákon.....	368
aa) „Amen“	368
bb) „Skála“	368
cc) Různé situace a způsoby víry	370
Abrahám, „otec věřících“ (370) – Mojžíš, osvoboditel (371) – Proroci (372)	
b) Nový zákon.....	373
aa) Slovník a gramatika	373
bb) Ježíšova víra a víra v Ježíše.....	375
c) „Credo“	378
aa) Vyznání víry.....	378
bb) „Vždy současná podoba“ víry	379
cc) Chápání víry v „Dei verbum“, čl. 5	380
Text (381) – Kontext (381) – Důrazy (382)	
2. Společenství víry.....	384
a) Církvev	385
aa) Slovo	385
bb) Shromáždění, místní církvev, univerzální církvev	385
cc) Podstatné znaky	386
b) Společenství následování	387

aa) Jednota	388
bb) Apoštolskost	389
Apoštolové (390) – Identita na základě svědectví (391)	
– Apoštolská posloupnost (392)	
c) Univerzální znamení spásy	393
aa) Svatost	394
Svatá (394) – „Mimo Slovo“ (396)	
– „Communio sanctorum (397)	
bb) Katolicita	398

Kapitola 2

DNEŠNÍ KONTEXT VÍRY A SPOLEČENSTVÍ VÍRY

1. Vědění místo víry	400
a) K jazykovému chápání „víry“	400
b) Vědění jako horizont víry	401
aa) Gnóze a víra	401
bb) Autoritativní víra a vědění	403
Dvoji cesta poznání (404) – Osoba a věc (405)	
c) Překonání napětí mezi věděním a vírou	406
aa) „Ignoramus, ignorabimus“	407
Fiduciální víra (407) – Agnostické odříkání(409)	
– Meditativně-mystické ponoření (410)	
bb) Nevíra	413
Monologické sebepojetí (413)	
– „Simul fidelis et infidelis“ (414)	
2. Zkušenost s církví zvenčí	415
a) „Být křesťanem bez rozhodnutí“	416
b) Neztotožnění se s církví	417
c) Církev jako společensko-historická danost	418
aa) Stanoviska	419
bb) „Církev“	420
cc) Ke společenskému významu církve	421
Kulturní faktor (421) – Mocenský faktor (421)	
– Morální autorita (422)	
d) Zátěž ztracené jednoty	422
Mnohá křesťanství a mnohé církve (423) – Víra	
v horizontu pluralismu (423)	

PŘÍSTUPY K VÍŘE VE SPOLEČENSTVÍ VÍRY

1. Ježíš a církev	425
a) Jakou církev chtěl Ježíš?	426
aa) Se vztahem k Izraeli, ale bez omezení na Izrael	427
bb) Následovat a být znamením	428
b) Povelikonoční kontinuita	429
aa) Trvalá identita	430
„Věrnost Ježíšovi“ (430) – Nový Boží lid (431)	
– Duchem naplněné „spolužití“ (432) – „Boží lid“	
v „Lumen gentium“ (433)	
bb) Povelikonoční transformace	434
Poselství o Království a evangelium Ježíše Krista (434)	
– Re-prezentace Ježíše a přítomnost	
Kristova Ducha (435)	
2. Kristovo společenství	438
a) Společenství cesty	440
aa) Cesta	440
Širší kontext (441) – Užší kontext (441)	
– K výkladu Jan 14,6 (441)	
bb) Společenství na cestě	443
Cesta a učení (443) – „Be-weg-ung“ (443)	
– Následování a cesta (444)	
cc) Pastýři	445
b) Společenství pravdy	446
aa) Pravda	446
Standardní formule (447) – Biblicky (448)	
bb) Svazek věrnosti	450
Pravda a učení (451) – Společenství vyprávění (452)	
cc) Proroci a učitelé	454
c) Společenství života	457
aa) Život	457
bb) Tělo Kristovo	459
„Lumen gentium“ čl. 7 (460) – Teologický výklad (461)	
– Různá společenství života (462)	